

**RF-ov
EKONOMSKO-
SOCIJALNI
PROGRAM
ZA IZLAZAK
IZ KRIZE**

Radnička fronta objavljuje ekonomski antikrizni program u situaciji pandemije korona virusa. Ambicija ovog kriznog paketa nije da tek održi hrvatsku ekonomiju na životu, već da on bude prvi gradivni element novog društvenog ugovora, onog u kojem radništvo i produktivna većina više neće biti izdani i žrtvovani radi maksimizacije profita i očuvanja partikularnih interesa kapitalista. Ovaj paket mjera odgovor je na Vladine mjere koje su se već pokazale manjkavima, koje idu u prilog “poduzetnicima” no ne nužno i u korist radnika. Mjere koje donosimo su isključivo u korist radne većine, a ne privilegiranih elita.

- 1) Radnicima čije tvrtke su u financijskim problemima i ne mogu poslovati, država treba financirati neto plaće manje od 10.000 kuna s 80% iznosa uz potpunu transparentnost, a plaćanje doprinosa u potpunosti obustaviti i zamrznuti do normalizacije ekonomskih aktivnosti (bez negativnih posljedica po zdravstvenu zaštitu, mirovinsko osiguranje itd. radnika). Svim radnicima osigurati neto iznos plaće od minimalno 4500 kuna. Navedeni iznos zadržati trajno kao minimalnu neto plaću uz kvartalne revizije u skladu sa stopom rasta BDP-a u fazi ekonomskog oporavka.

Ukoliko pojedinim privatnim tvrtkama država daje pomoć takve tvrtke u zamjenu za financijsku pomoć države trebaju dobiti mogućnost da se transformiraju u zadruge, gdje svi zaposleni radnici postaju zadružni suvlasnici koji ravnopravno odlučuju o poslovanju zadruge i dijele sva zadružna prava, obaveze i dobit. Vrijednost postojeće materijalne i nematerijalne imovine dotadašnjih privatnih tvrtki razrezuje se razmjerno prema broju zadrugara u

obliku pojedinačnih uloga u združnom vlasništvu (članovi zadruga/vlasnici su isključivo trenutno zaposleni radnici – svaki radnik automatski postaje i član zadruga/vlasnik firme, a prestaje to biti kada iz zadruga ode). To bi bio i dobar napredak u smjeru moderne ekonomije – samo u Evropi trenutno ima 180.000 zadruga (kooperativa) i 140 milijuna članova zadruga¹.

- 2) Uvjet za dobivanje državnih finansijskih potpora privatnim tvrtkama u obliku financiranja neto plaća radnika je obustava isplate dobiti i dividendi kapitalistima i dioničarima te transformacija u zadruga ukoliko to zatraži više od 50% radnika zaposlenih u tvrtki. Sve tvrtke oslobođene plaćanja poreza na dohodak, poreza na dobit i doprinosa obvezne su dobit podijeliti ravnopravno sa svim zaposlenim radnicima.
- 3) Javno i transparentno objaviti popis svih tvrtki koje su dobile porezna rasterećenja i kojima država financira neto

¹ <https://coopseurope.coop/about-co-operatives/what-cooperative>

plaće radnika zajedno sa iznosima poreznih rasterećenja i državnih potpora te podacima o tome jesu li zatvorene ili posluju.

- 4) Obustava plaćanja svih stambenih i gotovinskih kredita, kreditnih kartica te troškova režija i stanarine za samozaposlene, nezaposlene i radnike čije tvrtke trenutno ne posluju zbog provođenja mjera suzbijanja pandemije koronavirusa.
- 5) Pravedno financiranje tereta krize tako da se sredstva prvo preraspodijele od onih koji imaju najviše. Najbogatiji domaći kapitalisti i pripadnici “viših” klasa raspoložu s imovinom vrijednom stotine milijardi kuna od čega se dobar dio nalazi na štednim računima u “domaćim” bankama. Prema podacima HNB-a, 51.000 najvećih domaćih bogataša raspoložu s cca 75 milijardi kuna protuvrijednosti štednje ili u prosjeku s cca 1.5 milijuna kuna po štednom računu². Potrebno je

² <https://www.vecernji.hr/vijesti/pola-milijuna-ljudi-ima-56000-kuna-stednje-150000-milijun-1058649>

učiniti transparentnim račune u domaćim bankama i preraspodijeliti u fondove za saniranje krize sva sredstva koja premašuju iznos koji garantira Državna agencija za osiguranje štednih uloga i sanaciju bankarskog sustava (cca 700.000 kuna). Ukupni imovinski cenzus nositelja računa i njegove obitelji iznimno može opravdati izuzeće od tog pravila (primjerice, u preraspodjelu ne ulazi ušteđevina ili novac od prodanog zemljišta i sl. koji je namijenjen za kupovinu prve nekretnine obitelji i sl.). Provedba navedene mjere podrazumijeva ukidanje formalne autonomije HNB-a, ukidanje valutne klauzule na kredite i društveno vlasništvo bankarskog sustava, koji će država posredstvom HNB-a morati dokapitalizirati i spašavati na isti način na koji se to radilo diljem svijeta nakon izbivanja financijske krize 2008. s tim da je nužno da se dokapitalizacijom osigura 50+1 postotni udio u privatnim bankama kako se višak likvidnosti ne bi pretvorio u dobit velikih dioničara. Iz tog razloga nužno je osigurati i strogu kontrolu kapitalnih tokova.

- 6) Samozaposlenima, sezonskim radnicima te prekarnim radnicima koji ne mogu obavljati svoj posao država treba isplaćivati neto plaću u iznosu od 80% mjesečnog prosječno prijavljenog dohotka iz prethodne godine ako je prosječni prijavljeni mjesečni dohodak veći od novog iznosa neto minimalne plaće od 4.500 kuna do iznosa 10.000 kuna.
- 7) Svim radnicima i trenutno nezaposlenima te starijima i nemoćnima u samoizolaciji potrebno je osigurati dostavu hrane koja će se pripremati u restoranima koji su trenutno zatvoreni, a koji bi se trebali staviti pod privremeno javno upravljanje. U restoranima bi trebalo zaposliti radnike odgovarajućih kvalifikacija koji su zbog zatvaranja ugostiteljskih objekata ostali bez posla.
- 8) U slučaju eskalacije krize s koronavirusom sve privatne bolničke kapacitete potrebno je integrirati u javni sustav zdravstva te ih logistički pripremiti za liječenje najtežih slučajeva oboljenja od koronavirusa.

- 9) Beskamatnim kreditima HBOR-a osigurati sredstva malim poljoprivrednicima i OPG-ovima za proizvodnju hrane uz osiguranje sigurnog lanca distribucije. Početak provedbe ekonomske politike koja će osigurati, što je više moguće, poljoprivrednu samodostatnost zemlje u slučaju novih pandemija i mogućih nestašica zbog zatvaranja granica i obustave normalne trgovine. Javni naručitelji bi trebali davati prednost svim poljoprivrednim proizvodima iz hrvatske proizvodnje ili prerade, a posebne beneficije i olakšice bi trebali imati svi koji su organizirani prema zadružnom modelu.
- 10) Tvrtkama koje imaju logističke kapacitete za proizvodnju medicinskih uređaja i opreme osigurati sredstva putem HBOR-a te u suradnji s radnicima preuzeti upravljanje radi definiranja prioriteta proizvodnje.
- 11) Smanjiti za 40% plaće i naknade političarima, županima, članovima nadzornih odbora i direktorima javnih poduzeća, gradonačelnicima, načelnicima

općina, državnim tajnicima, predsjedniku, savjetnicima predsjednika i svim ostalim neesencijalnim članovima upravljačkog birokratskog aparata koji imaju neto plaću veću od 10.000 kuna.

- 12) Iz državnog proračuna osigurati sredstva za obnovu građevina pogođenih potresom u Zagrebu i okolici. Svim stanovnicima grada i okolice koji se ne mogu vratiti u svoje domove osigurati smještaj u praznim hotelima i stanovima u vlasništvu Grada Zagreba.
- 13) Beskućnicima te starima i nemoćnima staviti na raspolaganje nekretnine i imovinu u vlasništvu crkve te ih prilagoditi njihovim potrebama.
- 14) Svim ljudima koji se trenutno nalaze na teritoriju Republike Hrvatske privremeno odobriti legalni status kako bi mogli dobiti pristup svim uslugama pomoći države.

- 15) Osigurati političku i ekonomsku decentralizaciju zemlje kroz planski regionalni razvoj. U teritorijalnom ustroju države ukinuti županije te reducirati broj općina na razinu iz 1990. godine.
- 16) Potrebno je obustaviti financiranja katoličke crkve iz proračuna prema odredbama Vatikanskih ugovora za što se godišnje iz proračuna izdvaja oko milijardu kuna. Suspenzija je moguća prema ugovornoj klauzuli prema kojoj svaka ugovorna strana ima pravo tražiti izmjenu ugovora ako se okolnosti promijene na način da je daljnje održavanje ugovornih obaveza bitno otežano ili onemogućeno.
- 17) Povlaštene mirovine potrebno je proporcionalno smanjiti prema visini mirovine i tako smanjiti razliku između različitih kategorija umirovljenika. Mirovinu veću od 8.000 kuna među 1,1 milijuna “običnih” umirovljenika ima svega 3.658 njih, a među oko 70.000 branitelja njih čak 11.342.

Prosječna mirovina iznosi 2.300 kuna dok je prosječna mirovina branitelja 5.580 kuna³.

- 18) Drugi mirovinski stup trenutno funkcionira tako da privatni mirovinski fondovi sredstva koja radnici izdvajaju od bruto plaće u najvećoj mjeri plasiraju državi s previsokom kamatnom stopom ili se izlažu špekulativnim rizicima na financijskom tržištu. Takav model mirovinskog sustava uzrokuje povećanje javnog duga i poskupljuje zaduživanje države zbog čega je nakon financijske krize ukinut i ograničen u mnogim zemljama EU. Drugi mirovinski stup stoga je potrebno ukinuti, a sredstva osiguranika koja se nalaze na računima obveznih mirovinskih fondova transferirati u državni proračun. Upravljanje sredstvima iz drugog mirovinskog stupa potrebno je staviti u nadležnost Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje i Hrvatske narodne banke.

³ <https://www.mirovina.hr/novosti/s-manje-1-500-kuna-zivi-cak-306-000-umirovljenika>

FINANCIRANJE PREDLOŽENIH MJERA

Paket pomoći ekonomiji, a prvenstveno – radništvu (koje čini većinu društva i njegovu kičmu, što se najbolje vidi u trenutnom stanju) – u situaciji globalne krize neslućenih razmjera uzrokovane pandemijom koronavirusa, zahtijeva opsežne i hitne mjere financiranja te promjene u odnosima vlasništva kako upravljanje financijskim resursima ne bi bilo nauštrb interesa radne većine društva.

Glavni ekonomski cilj paketa je spriječiti socijalnu krizu koja bi nastala ako se ekonomija prepusti tržišnim silama i autonomnim privatno-vlasničkim raspolaganjem financijskim fondovima i sredstvima proizvodnje, i, koja bi potom rezultirala asimetričnim posljedicama krize – ne samo po najugroženije skupine (nezaposleni, prekarno zaposleni, umirovljenici i studenti), već i po one koji na svojim leđima najviše osjećaju svu težinu borbe protiv zaraze (radnici u zdravstvenom sustavu, sustavu zaštite i u maloprodaji).

Uz standardne mjere za koje se RF zalaže (kao što je prekidanje financiranja vjerskih zajednica, vojnih avantura u režiji Zapada po svijetu te smanjenje prekomjernog izdvajanja za vojsku) najvažniji preduvjeti našeg predloženog paketa financiranja su postojanje kune kao zasebne valute u RH i mogućnost samostalnog provođenja monetarne i kreditne politike u interesu radne većine i zadovoljenja osnovnih potreba svih članova društva. Dvije strane iste kovanice, koja nasreću još uvijek egzistira, a koje se hrvatska politika pošto-poto želi riješiti već četvrt stoljeća. Konkretna strategija sastoji se od ubacivanja nove likvidnosti u sustav i održavanja agregatne potražnje iznad recesijskog nivoa.

Primarni kanal financiranja:

Fiskalna ekspanzija s većim teretom krize na privilegiranim

- a) Ukidanje zakonskog ograničenja izravne kupovine državnih obveznica od strane HNB-a
- b) Redizajn i transformacija HBOR-a u javnu investicijsku banku radi beskamatnog kreditiranja poduzeća s mogućnošću refinanciranja i zamrzavanja početka rokova otplate do izlaska iz krize
- c) Nacionalizacija bankarskog sustava i preraspodjela svih sredstava koja premašuju iznos što ga garantira Državna agencija za osiguranje štednih uloga i sanaciju bankarskog sustava u fondove za saniranje tereta krize, uz izuzeća od tog pravila s obzirom na ukupni imovinski cenzus nositelja računa i njihovih obitelji

Sekundarni kanal financiranja:

Monetizacija potraživanja i aktivna uloga HNB-a

- d) Razmjena postojećih i novih državnih vrijednosnica za kreaciju potrebne likvidnosti
- e) Beskamatni namjenski zajmovi poduzećima s obvezom očuvanja radnih mjesta radi sprječavanja kolapsa poreznog sustava uz izbjegavanje inflatornih pritisaka, uz mogućnost pretvaranja malih i srednjih poduzeća koja su korisnici takvih mjera iz privatnih tvrtki u zadruge ukoliko to zatraži više od 50% radnika zaposlenih u poduzeću
- f) Obrana stabilnosti tečaja naspram eura u kratkom roku aktivnim korištenjem deviznih rezervi od preko 18 milijardi eura u bilanci HNB-a radi izbjegavanja inflatornih pritisaka. U dugom roku provoditi politiku fluktuirajućeg tečaja uz prethodno ukidanje valutne klauzule i refinanciranje postojećih kredita s valutnom klauzulom u kunske

Bilo kakva otpuštanja i značajna linearna smanjenja plaća širokim radničkim slojevima nisu dio programa jer bi bila kontraproduktivna u cjelini, uslijed pogoršanja omjera raspoloživog dohotka i postojećih obveza te sustavnog smanjenja potražnje na razini cjelokupne ekonomije. Sličnom linijom, sve glasniji pozivi za ekstremno smanjenje plaća u javnom sektoru i potpunu poreznu obustavu radi redistribucije i kanaliziranja proračunskih sredstava prema malim i srednjim privatnicima, ne samo da su inherentno nepravedni, nego i ekonomski nepismeni. Pogotovo se to odnosi na male privatnike koji su dominantno orijentirani na sektor usluga i unutrašnju (autarkičnu) potražnju, i koji su pritom najbrži na “okidaču” pri konsolidaciji poslovanja i otpuštanju radnika. Takva redistributivna mjera ne samo da ne bi pomogla izlasku iz recesije, ona ne bi rezultirala niti pukom igrom nulte sume (redistribucijom sredstava), već simultanim smanjenjem i proračuna i BDP-a uz multiplikativne negativne učinke za sve uključene. Alternativa ukidanju radnih mjesta u malim i srednjim privatnim poduzećima svakako je državna pomoć, kako bi

se ta radna mjesta očuvala, ali uz mogućnost pretvaranja u zadruga poduzeća koja su korisnici državne potpore.

Što se ekonomske pravednosti tiče, stav RF-a je da glavni teret krize ne smije biti na radništvu, na obespravljenima i nemoćnima kao što je bio u posljednjoj krizi, već na privilegiranima, onima koji žive prvenstveno od kapitala i od rente. Hrvatska je zemlja u kojoj se dohodak od rada oporezuje značajno više no dohodak od kapitala i rente, a u kojoj se istovremeno radnik u privatnom sektoru iznova pokušava umjetno posvađati s radnikom u javnom sektoru (uza sve uvažavanje činjenice klijentelističkog zapošljavanja u javnom sektoru i nepotrebne birokratizacije, npr. u vidu nefunkcionalnih županija i daleko prevelikog broja općina). Nepravda je pak učinjena već više puta: prvi put u kriminalnoj pretvorbi i privatizaciji, a potom i u svaljivanju krivnje neuspjeha tranzicije na gubitnike tranzicijskog procesa – radničku klasu – koja je potom, uslijed uništenja industrijske

baze, u pravilu svedena na izbor prekarijatskog rada u tuzemstvu ili prekarijatskog rada u inozemstvu.

2020.